№ 10 (158) Vilnia, 1 krasavika 1938 h. Hod XI.

Chryścijanskaja DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Polska-litoŭskija adnosiny

Z taho času, kali ŭ 1920 h. Vilnia z vakolicami była prylučana da Polščy, Litva z Polščaj nia mieła zvyčajnych navat dyplomatyčnych znosinaŭ. Nia było miž hetymi dziaržavami nijakaj biespasrednaj styčnaści; nia było praz hranicu nijakaj suviazi, ani pierajezdu asabovaha, ani pieravozu tavaraŭ. Pradstaŭniki abiedźvioch dziaržaŭ mahli spatkacca tolki ŭ susiednich dziaržavach, abo ŭ Lizie Narodaŭ.

Hetak nehatyŭna Litva adnosiłasia da Polščy z pryčyny prynaležnaści da Polščy Vilni, jakuju Litva ŭściaž ličyła svajej stalicaj, što navat zaznačyła ŭ svajej kanstytucyi.

Voś-ža polski ŭrad apošnim časam pavioŭ takuju palityku adnosna Litvy, jakaja mieła na mecie zmusić hetu apošniuju naładzić z Polščaj pradusim zvyčajnyja znosiny. Zdaryŭšysia incydent 10-ha sakavika 1938 h. na polska-litoŭskaj hranicy kala Marcinkancaŭ, dzie — na litoŭska - polskim pahraniččy z boku Litvy — byŭ prastreleny žaŭnier polskaj pahraničnaj stražy Serafim, jaki ad rany paśla pamior, — staŭsia vychadnym punktam dziela raźviazki 20-cihodniaha pałažeńnia — ni vajny ni miru — miž Polščaj i Litvoj.

Polski ŭrad 17 sakavika vysłaŭ litoŭskamu ŭradu ultimatum z damahańniem naviazańnia dyplomatyčnych znosinaŭ Litvy z Polščaj, dajučy jamu na vyrašeńnie svajej voli 48 hadzin času. Tymčasam polskaje vojska stanuła kala litoŭskaje hranicy, a ŭ Vilni i ŭ inšych asiarodziščach u Polščy adbyvalisia demanstracyi, padčas katorych demanstranty, nie adkaznyja za aficyjalnuju polskuju palityku, damahalisia zbrojnaha pachodu na Litvu. Heta adbyvałasia 18 i 19 sakavika siol.

U hetym časie litoŭski ŭrad i parlamant naradžalisia, jak Litva maje pastupić. Pastanova ŭradu i parlamantu była zadavalajučaja ultimatum polskaha ŭradu — litoŭski ŭrad 19 sakavika paviedamiŭ polski ŭrad, što Litva ultimatum pryjmaje, jaki trebuje naładžańnia miž Litvoj i Polščaj dyplomatyčnych znosinaŭ.

Takim čynam litoŭskaje maŭčańnie da Polščy prarvałasia i pačałosia susiedzkaje sužyćcio: užo naładžany dyplomatyčnyja znosiny i pačalisia pierahavory ab znosinach kamunikacyjnych, a dalej mahčyma pačnucca hutarki ab naładžańni znosinaŭ handlovych i inšych.

Dalejšy razvoj hetak zapačatkavanaha polska - litoŭskaha sužyćcia, peŭnie-ž, zaležyć pradusim ad dobraj voli staron.

Asioł—piśmieńnik!

(Baśnia).

Asioł raz knižku napisaŭ —
Jakim, nia znaju, čynam:
Ciarpliva litary składaŭ
I mieryŭ ich aršynam.
I vyjšła knižka dla ludziej —
Čytaj, choć zvarjaciej!
Asioł naš z radaści zaroŭ,
A byŭ jon, bestyja, zdaroŭ!
Złamaŭšy płot, biadak, spacieŭ,
Ŭ stajniu z drukam palacieŭ:
Tam knižku tyckaŭ ŭsim pad nos,
Pry tym-ža vyjeŭ ŭsim avios...

—o—

Asioł — to viedama — hultaj:
Vazić vadu jaho pastaŭ,
Papieru, piory pachavaj,
Kab bolej nia pisaŭ!

Vincuk Advažny.

„Chryścijanskaja Dumka" razam z miesiačnikam „Z O R K A" dla bieł. dziaciej kaštuje ŭ hod usiaho 3 zał. U składčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras źbiareć t r o c h padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D." płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod.

Hrošy prysyłać najlepš „przekazem rozrachunkowym". Numar našaha konta 63.

Sialanskaje movaznaŭstva

(U Sudzie ab razhonie Rady B.ChD)

U Vilenskim Akružnym Sudzie 11.III.1938 h. adbyvałasia rasprava nad red. „Bieł. Krynicy“ J. Paźniakom za artykuł ab razhonie palicyjaj Rady BChD. U hetaj spravie Vilenski Sud u dźvioch instancyjach byŭ zasudziŭšy J. Paźniaka na miesiac aryštu i 100 zł. štrafu. Zasudžany padaŭ kasacyju. Najvyšejšy Sud pastanovaj (Nr. Akt. 1 k. 1352/37) prysud heny, skasavaŭ, miž inšym padajučy ŭ matyvach:

—„Nie oderwane, luźne zdania i słowa, umieszczone przez oskarżonego w treści inkryminowanego artykułu, lecz cała treść tego artykułu może decydować o treści czynu karygodnego, popełnionego przez oskarżonego“ —

U rezultacie takoj pastanovy Najvyšejšaha Sudu hetaja sprava była paŭtorna razhladana Vilenskim Akružnym Sudom 11.III. siol. u hetkich abstavinach.

Raspravu vioŭ sudździa Dovgiałło, abvinavačvaŭ prakuror, baraniŭ padsudnaha advakat B. Alachnovič. U zali poŭna ludziej — pieravažna sialanie. Dajšło da ściviardžannia, jak treba razumieć biełaruskaje słova „razhon“ — ci jano adkazvaje polskamu słovu „rozpędzenie“ i jak treba pierakazać pabiełarusku polski skaz „rozwiązanie zebrania.“ Sudździa ŭ hetaj spravie źviartajecca da ŭsich prysutnych u zali z pytańniem, ci prysutnyja razumiejuć pabiełarusku. Pačulisia mnohija adkazy — razumiejem, znajem, umiejem pabiełarusku. Sudździa vyklikaje adnaho z prysutnych i stavić jamu pytańnie — „jak nazvać pabiełarusku hetkuju voś čynnaść: adbyvajecca schod, a palicyja prychodzić i narady schodu zabaraniaje, kažačy schodu razyjścisia.“ Prysutnyja z miejsca padkazvajuć — palicyja schod razahnała; zapytany tak-ža ćvierdzić, što heta byŭ razhon. Sudździa red. J. Paźniaka apraŭdaŭ.

Nabladčyk.

Treba aŭdycyjaŭ radyjovych pabiełarusku

Radyjo — heta vialikaja kulturnaja zdabyča. Pry pomačy radyja rasšyrajecca vytvar čałaviečaha rozumu vielmi šybka i daloka. Ale radyjo adnolkava zdolnaje rasšyrać, jak dabro, tak i zło. Voś-ža ŭ našym Krai radyjo prypyniajecca da pašyrańnia balšavickaje prapahandy.

Treba adznačyć, što balšaviki nadajuć radyjovyja audycyi pabiełarusku: nadajuć biełaruski śpieŭ, muzyku i ahułam mnoha što pabiełarusku, a pry hetym vielmi zručna pašyrajuć i svaju kamunistyčnuju prapahandu. Polskija radyjostancyi — ani Varšava, ani Vilnia — pabiełarusku nie pieradajuć ničoha. Byvaje, pačujecca melodyja biełaruskaj narodnaj pieśni, aie z pieraroblenym na polskuju movu i ład źmiestam; u melodyi napr. pieśni biełaruskaj „pirapiołki“ čujecca polski źmiest „pšepiurečki“. Hetak pieraroblenyja biełaruskija pieśni na polskija čutny ŭ radyjo adna za druhoj biaz liku. Pry hetym navat nie pajaśniajuć, što heta pieśni biełaruskija, tłumačanyja papolsku, a prosta nazyvajuć „ludovymi“, i hetaja ŭłasnaść duchovaje kultury Biełaruskaha narodu biez zaściaroh upisvajecca ŭ knihi polskaj nacyjanalnaj kultury. Zrazumieła, jak na heta Biełarus, słuchajučy radyja, reahuje...

Dyk ničoha dziŭnaha, što biełaruskaje sialanstva achvatniej słuchaje radyjovych aŭdycyjaŭ z Miensku, čymsia z Vilni. Z Miensku čuje aŭdycyi ŭ rodnaj movie — pabiełarusku, a z Vilni redka kali znajomuju melodyju rodnaj pieśni i tuju pieraroblenuju na polski ład.

Voś-ža ŭ baraćbie z balšavickaj prapahandaj praz radyjo biezadkładna treba naładzić z Vilni stałyja radyjovyja aŭdycyi pabiełarusku. Treba nadavać biełaruski śpieŭ — i melodyju i słovy — biez tłumačeńnia na polski jazyk, muzyku instrumentalnuju biełaruskich narodnych melodyjaŭ, usialakija hutarki pabiełarusku, spravazdačy z biełaruskaha žyćcia — kulturna-aśvietnaha i hramadzka-palityčnaha, a tak-ža viestki ab hałaŭniejšych zdareńniach na śviecie.

Słovam, u baraćbie z kamunistyčnaj prapahandaj, treba ryvalizavać z Mienskam, nabližajučysia da dušy biełaruskaha narodu. Bo ŭsie inšyja sposaby baraćby z balšavickaj prapahandaj praz radyjo siarod biełaruskaha nasielnictva nie dajuć nijakich vynikaŭ.

A. Mirončyk.

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Histaryčny narys.

RAZDZIEŁ III. 9)

Pačatki biełaruskaha i katalickaha ruchu arhanizavanaha.

(1910—1915).

§ 1. — Ks. Fr. Hrynkievič i Horadzienski Hurtok Biełaruskaj Moładzi „Chatka“.

Apračа Jana z pad Łasosny, L. S.—Š. drukuje tak-ža svaje ŭspaminy ŭ časapisie „Студэнская Думка.“[1]) Lohka dadumacca, što pad hetymi litarami kryjecca siabroŭka henaha hurtka, byŭšaja vučanica Horadzienskaj Žanočaj Himnazii L. Sivickaja, pa pieršym mužu Šantyr, ciapier Vojcikavaja, viedamaja ŭ svaim časie biełaruskaja dziajačka.

Voś-ža L. S.—Š. piša, što Jan z pad Łasosny padaje nastupnyja viestki ab Horadzienskim Biełaruskim Hurtku niazhodnyja z praŭdaj: 1, što adzinym vidomym dakumantam dziejnaści hurtka astałasia adnadnioŭka „Kołas“, bo hurtok vioŭ apračа hetaha davoli šyrokuju biełaruskuju pracu, 2, što pradmova da adnadnioŭki była pisana rukoj kiraŭnika hurtka ks. Fr. Hrynkieviča, bo ŭ toj čas ksiondz kiraŭnikom hurtka nia byŭ i im užo nia cikaviŭsia i ab adnadnioŭcy da času jaje vychadu ŭ śviet ničoha nia viedaŭ, 3, što hurtok zasnavaŭsia ŭ 1913 h., bo jon isnavaŭ z vosieni 1909 h., a ŭ 1914 h. užo pieražyvaŭ svoj zaniapad i 4, što ŭ asnovu hurtka była pałožana vieravyznaŭčaja aznaka i što heta adpaviadała charaktaru kiraŭnika, jaki adznačaŭsia relihijnym fanatyzmam, bo praz uvieś čas isnavańnia H. H. B. M. nijakija relihijnyja pytańni nia byli zakranuty ani siabrami, ani kiraŭnikom, siabrami byli jak kataliki, tak i pravasłaŭnyja (Puškarevič, Dziadzievič, Sasnoŭskaja i inš.), choć, praŭda, hetych

1) Л. С.—Ш. — Успаміны аб „Горадзенскім Гуртку Беларускай Моладзі“ („Студэнская Думка“ 1925. Вільня, № 3 і 4).

Biełarusy ŭ Varšavie

Varšava—heta ruchlivaje miesta. Možna tut spatkać pradstaŭnikoŭ badaj usich narodnaściaŭ. Jość tut para tysiač i biełarusaŭ, katoryja, nažal, dahetul nia byli sarhanizavanyja. Praŭda ŭ 1919-22 h. isnavaŭ tut Biełaruski Kamitet, a paśla „Towarzystwo Polsko Białoruskie", ale jany ŭ chutkim časie spynili svaju dziejnaść. Tymčasam patreba arhanizacyi biełarusaŭ u Varšavie adčuvałasia davoli mocna.

Ja źjaviŭsia ŭ Varšavu ŭ 1931 h., spačatku byŭ biezrabotnym, a paśla, ciažka pracujučy na kavałak chleba, časta dumaŭ ab stvareńni biełaruskaje arhanizacyi ŭ Varšavie i ŭreščie ŭ 1936 h. zrabiŭ u hetym kirunku pieršuju sprobu. Byŭ pryhatavany statut, adbyŭsia schod i dumali my załažyć Biełaruskaje Kulturnaje Tavarystva ŭ Varšavie, adnak ułady jaho nie zalehalizavali.

Nia traciačy nadziei, 23.XII.37 h. znoŭ ad pačatku panaŭlajem prośbu, źmianiŭšy nazoŭ arhanizacyi na „Aśvietnaje Tavarystva Biełarusaŭ u Varšavie". Pačakaŭšy, zhodna z 13 art. zakonu ab tavarystvach (Dz.U.R.P. № 94 poz. 808 z 1932) pačali dziejnaść.

6.II.1938 h. adbyŭsia pieršy ahulny schod T-va, na katorym vybrany ŭrad u nastupnym składzie: Hapanovič Jazep – staršynia, Orsa Mikałaj — vice-staršynia, Łastaŭka Piotr — sakratar, Ginko Janka — skarbnik, Šlachtun A. i Čantarycki Janka—volnyja siabry. Revizyjnaja Kamisija: Vituška Michaś, Pańko Ludmiła i Čuryłło Anton. Tavaryski Sud: Šydłoŭski Aleksandar, Turakievič Alena i Ažgin Juljan.

Aśvietnaje T-va Biełarusaŭ maje na mecie pierad usim zhurtavańnie ŭsich „varšaŭskich" biełarusaŭ, a paśla:

a. ładžańnie biełaruskich kancertaŭ, referataŭ, śviatkavańniaŭ;

b. učaście ŭ vystaŭkach, źjezdach i ŭsiakich manifestacyjach, adpaviadajučych metam T-va;

c. apieka nad zborami i tvorčaściu biełaruskaha mastactva, inventaryzacyja i popularyzacyja jaho;

d. infarmavańnie presy ab litaratury, mastactvie i žyćci biełarusaŭ;

e. vydavańnie publikacyjaŭ i ŭłasnych orhanŭ u movie biełaruskaj i inšych;

f. tvareńnie ŭnutranych sekcyj,

g. tvareńnie biblijatekaŭ i zboraŭ;

h. niasieńnie pomačy maralnaj i mataryjalnaj biełaruskaj moładzi ŭ Varšavie na studyjach;

i. reprezentacyja i abarona interesaŭ maralnych i mataryjalnych siabroŭ T-va;

j. arhanizavańnie sužyćcia tavaryskaha i samapomačy siarod siabroŭ.

Siabram T-va moža być kožny biełarus(-ka), jaki skončyŭ 21 hod; siabroŭskaja składka ŭ hod 12 zł i 2 zł. upisnyja.

Prychilnikam moža być kožnaja asoba biaz roźnicy nacyjanalnaści, z hadavoju składkaj 6 zał.

Pieršym vystupleńniem T-va była viečaryna, naładžanaja 26 II, dziela arhanizacyi katoraj najbolš pracavali: L. i A. Pańčanki, Turakievič, Maroz, Gińko, a tak-ža Šlachtun, Karelič, Tarasiuk i Vituška. Urad T-va ŭsim im hetym składaje haračuju padziaku.

Ciapier T-va pryhataŭlajecca da zborki siabroŭ i haściej dziela paznańnia ahulnaha, a ŭ najbližejšaj budučyni da arhanizacyi kancertu biełaruskaj pieśni i muzyki.

Adrys Biełaruskaha Aśvietnaha T-va: Warszawa, Świętokrzyska 9 m. 18.

Piotr Łastaŭka.

Časta zdarajecca, što mnohija našy padpiščyki nie atrymlivajuć, abo atrymlivajuć nieakuratna „Chr. Dumku." Voś-ža pakryŭdžanyja ŭ takich vypadkach niachaj składajuć na svajej poščie „reklamacyju."

„Reklamacyja" ničoha nie kaštuje i robicca hetak:

Nie atrymaŭ № . . . (tut padać katory numar) „Chr. Dumki" i dać svoj adras. Bolš ničoha pisać niamožna.

apošnich było mienš, ale heta zatym, što jany byli bolš zrusyfikavanyja, jak kataliki apalačanyja.

Ale aprača hetych dvuch hałasoŭ ab H.H.B M. drukavanych, maju cieły rad niedrukavanych.

Maju ŭspaminy, padanyja mnie vusna, ad asob, stajačych najbližej uspomnienaha hurtka. Uspaminy henyja ŭ svaim časie mnie padali: sam ks. Fr. Hrynkievič, arhanizatar i kiraŭnik hurtka i siabry hurtka: jahony brat, viedamy biełaruski dziajač i piśmieńnik, dr. St. Hrynkievič, advakat Adam Byčkoŭski, dr. B. Hrabinski, ks. Ul. Tałočka i inš.

Voś-ža na padstavie i henych viestak drukavanych i niedrukavanych, sabranych mnoju, ab ks. Fr. Hr. i ab „H. H. B. M.", dachodžu da nastupnaha.

Biełaruskaja praca ks. Fr. Hr. siarod moładzi nosić charaktar planovy i arhanizacyjny; pačałasia jana ŭvosieni 1909 h. Horadzienski Hurtok Bieł. Moładzi zvaŭsia „Chatka". Zakładčykam jaho i kiraŭnikom byŭ ks. Fr. Hr. pry dapamozie himnazistaha Ad. Byčkoŭskaha. Pracavaŭ paru pieršych hadoŭ konspiracyjna. Kirunak arhanizacyi katalicki i biełaruska-narodnicki. Katalickaść adnak heta była padavana moładzi ŭ šyrokim, chryścijanskim razumieńni, tak što da arhanizacyi hetaj, choć u značnaj mienšaści, ale naležyła i biełaruskaja moładź pravasłaŭnaja.

Arhanizacyja heta z natury svajej była apazycyjnaja da rasiejskaha ŭradu, bo ŭrad heny nie pryznavaŭ, jak viedama, asobnaćci biełaruskaj movy ad rasiejskaj i, kali dapuskaŭ u hetaj movie drukavać hazety i knižki, dyk za toje duža dbaŭ ab ich „niaškodnaści". Voś-ža dziakujučy hetaj naturalnaj apazycyjnaści da ŭradu „Chatki", polskaja pastupovaja miascovaja intelihiencyja ahułam adnosiłasia da jaje prychilna i zaŭsiody byvała na viečarynach „Chatki", ładžanych kolki razoŭ u hod. Vyražać-ža svaju niaprychilnaść i da Palakoŭ, dy zmahacca adrazu na dva fronty, było tady prosta niemahčyma. U liku prychilnikaŭ „Chatki" była i viedamaja polskaja piśmieńnica z tak zvanaj biełaruskaj škoły, Areščycha (Orzeszkova).

Da „Chatki" naležyła moładź, jak škołnaja ad 5 klasy, tak i pazaškołnaja. Praŭda, biełaruskaja praca viałasia i siarod małodšych, ale hetyja da „Chatki" farmalna nie naležyli. Mety „Chatki": uz-

Biełaruskaja chronika.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III biełaruskaja presa pamiaściła adpaviednyja artykuły. Byli takija artykuły ŭ „Шляху Моладзі" № 7 i 8 i ŭ „Chryśc. Dumcy" № 9.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III nadyjšli na ruki paasobnych biełaruskich dziejačoŭ u Vilni pryvitańni jak z kraju, tak i z zahranicy.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III adbyłosia ŭ niadzielu 27.III u kaściele św. Mikałaja nabaženstva. Na hetym nabaženstvie apračа biełarusaŭ byli tak-ža litoŭcy i ukraincy. Św. Imšu adpraviŭ i skazaŭ kazańnie Ks. Adam Stankievič. Pramoŭca miž inšym padčyrknuŭ, što najlepšaj pašanaj dla aktu 25.III budzie naš žyvy i dziejny patryjatyzm, jaki maje vyražacca: 1. u paznavańni biełaruskaha narodu — jaho ziamli, historyi, kultury i charaktaru; 2. u baraćbie z błahimi prajavami charaktaru bieł. narodu i ŭ raźvivańni i ŭćviardžańni dobrych prajavaŭ hetaha charaktaru; 3. u pracy našaj nad usiebakovym raźvićciom biełaruskaj kultury i nad stvareńniem biełaruskaj ekanomiki. Hetki-ž biełaruski tvorčy patryjatyzm, kazaŭ urešcie pramoŭca, maje apiracca nie na chvorych i pierachodnych idejach šovinizmu, rasizmu, totalizmu, ale na viečnych idejach zdarovaha chryścijanskaha demakratyzmu, jaki, vučačy nas lubić svoj narod, vuča tak-ža dobrych i spraviadlivych adnosinaŭ i da čužych narodaŭ i da ich kultury.

Uračystaja akademija, pryśviačanaja 20-m uhodkam aktu 25.III. adbyłasia 25.III sioleta ŭ Prazie Českaj. U śviatkavalny kamitet uvachodzili pradstaŭniki ŭsich biełaruskich arhanizacyjaŭ u Prazie.

Žałobnaja akademija ŭ česć P. Krečeŭskaha. Biełaruski Studencki Sajuz 26.III ładziŭ žałobnuju akademiju ŭ česć P. Krečeŭskaha z nahody 10-ch uhodkaŭ jaho śmierci. Prahrama akademii była takaja: 1. ustupnoje słova staršyni Sajuzu Ad. Dasiukieviča, jaki ahulna padčyrknuŭ zasłuhi P. Kr. i zaprapanavaŭ prysutnym ušanavać jaho pamiać ustavańniem i chvilinaj maŭčańnia; 2. student Č. Najdziuk pračytaŭ referat na temu: „P. Krečeŭski, jak sym bol biełaruskaje niezaležnickaje dumki"; 3. studentka Suchaja pradeklamavała vieršy, jakija napisaŭ P. K. i 4. inž. Ad. Klimovič padzialiŭsia z prysutnymi svaimi asabistymi ab P. K. uspaminami.

U bieł. skaŭtaŭ u Vil Bieł. Himnazii, 24.III, z pryčyny ŭhodkaŭ ich isnavańnia, adbyŭsia viečar. Byŭ referat, pramovy, kancert, tavaryskaja harbatka. Viečar prajšoŭ u pryjemnym nastroi i zrabiŭ na ŭčaśnikaŭ pryjemnaje ŭražańnie.

29.III. stud. Č. Najdziuk pračytaŭ referat ab žyćci i dziejnaści Piotry Krečeŭskaha.

Pakinuŭ svoj kraj. Ks. dr. J. Rešeć, viedamy biełaruski dziajač, aŭtar niekalkich biełaruskich knižak, 27.III vyjechaŭ u Złuč. Št. Ameryki. Ks. J. R. paśla taho, jak byŭ pazbaŭleny, z viedamych pryčyn, prafesury ŭ Vil. Duchoŭnaj Sem., a paśla prefektury ŭ Vuč. Seminaryi ŭ Biełastoku, doŭhija hady byŭ probaščam na polskąj parafii Doŭnary niedaloka ad Asaŭca k/Grajeva.

Nac. Kamitet apeluje. Bieł. Nac. K-t., atrymaŭšy ad Starasty pastanovu ab razviazańni, 28.III złažyŭ apelacyju da Vajavody.

Z dziejnaści Bieł. Stud. Sajuzu. Novy ŭrad adrazu prystupiŭ da dziejnaści i ŭžo ŭ Bieł. Stud. Sajuzie 12 h. m. adbyŭsia viečar, pryśviačany narodnym kazkam, u časie jakoha vystupali dr. J. Stankievič i Maksim Tank, a 16 h. m. była naładžana dyskusija z referatam stud. A. Zasima na temu: „Biełaruski student na vioscy."

---

hadavać śviedamaha Biełarusa na hruncie chryścijanskim.

I heta zrazumieła: ks. Fr. Hr. byŭ konsekventnym chryścijaninam. Dziela hetaha biełaruskaja nacyjanalnaść, jak i ŭsiakaja inšaja, u jaho razumieńni „samametaj" być nie mahła i sapraŭdy nia była. I tut Janka z pad Łasosny maje racyju.

Byli ŭ „Chatcy" imknieńni i ŭnijnyja, ale ab hetych spravach, praz lojalnaść da pravasłaŭnych, havaryłasia duža aściarožna i biaz nijakaj siarod ich ahitacyi.

Da pracy „Chatki" naležyli: sabrańni samauzhadavaŭčyja, kulturna-aśvietnyja, lekcyi, dyskusii. Sabrańni adbyvalisia štotydnia. Na ich čytalisia i raźbiralisia tvory biełaruskich piśmieńnikaŭ, prachodziłasia historyja i gieohrafija Biełarusi, a tak-ža byvała biełaruskaja dyktoŭka.

„Chatka" staviła tak-ža časta i spektakli, jak u Horadni, tak i pa biełaruskich siołach. Tut zvyčajna heta rabiłasia biaz nijakaha dazvołu z boku ŭradu. Teatry pravodzilisia pad prykryćciem zvyčajnaj sialanskaj viečarynki. Takija narodnyja teatry adbyvalisia ŭ dvary Kryštoparava i Dubnica, a tak-ža ŭ niekatorych siołach Nova-Dvorskaj i Sidraŭskaj parafii, Sakolskaha pavietu.

„Chatka" mieła svaju piačać, biblijateku i archiŭ. Usio heta prez vajnu pahinuła. U biblijatecy byli ŭsie biełaruskija knižki i hazety, jakija tady možna było dastać. Mieła tak-ža i svoj biełaruski chor. Źbirałasia moładź u ks. Fr. Hr., u ks. Rodźki, u Salankaŭ i ŭ inš.

Biełaruski Hurtok Moładzi „Chatka" najžyviej raźvivaŭsia ŭ 1910—13 h. U 1913—14 h. ks. Fr. Hr. vioŭ i dalej biełaruskuju pracu nad moładziaj, ale ŭžo słabiej i aściaražniej. Mieŭ niamała prykraściaŭ, asabliva z boku polskich kruhoŭ katalicka-nacyjanalistyčnych.

Mahli tak-ža być niemałyja prykraści i z boku rasiejskich uładaŭ. Tak napr. niešta ŭ 1913—14 h., zdaryŭsia hetki vypadak. Adamu Byčkoŭskamu pry jaho skančeńni himnazii siabry „Chatki" afiaravali niejkuju knižku z podpisami svaimi. Knižku henu Ad. B. mieŭ z saboj i ŭ Pieciarburzie. Voś-ža niejki špijon u jaho henuju knižku vykraŭ i adasłaŭ u kancelaryju horadzienskaha hubernatara.

Dumki

Paśviačaju V. Advažnamu.

Na chvalach žyćcia płyvu ja ŭ dal,
Jak vobłak na niebie, chistajuś —
Raz ŭznošusia ŭ horu,
To ŭniz apuščajuś,
I sumna mnie — niečaha žal. —

Žal dnioŭ mnie pražytych
U homanie śvietu,
Chvilin žal biaspłodnych ŭ dabro:
Słuha ja niavierny! Voś Boh —
maja meta,
A ja? — syn niavierny Jaho. —

An—vič.

Susiedzi

Hadzińnik star, pahnuty, žbity
Stajaŭ pry novym ŭ adzin rad:
Chrapieŭ jon byccam chvaravity,
Stahnaŭ i jenčyŭ. — Pobač brat
Śmiajaŭsia ščyra, krepka, śmieła—
Až usio ŭvakruh dryžeła. —

*

Voś dziŭnym trafam dva susiedy
—Nia tak jak ŭ śviecie miž ludźmi,
Hdzie svarki ŭściaž, kałotni, biedy;
— Dziŭnuju družbu zaviali.

*

I tak minaje hod pa hodzie:
Susiedzi čykajuć—čyk, čyk...
Staryk pražyŭ adno stahodździe,
Apošni vydaŭ z serca kryk.

*

Zamoŭk!
Zamoŭk i toj, što liča
Chviliny, dni, a nat' hady.
Zasnuŭ, — bo čas usich voś kliča
U niaznany kraj, tudy, tudy,

*

Hdzie byt kančaje ŭsio stvareńnie,
Hdzie pył i popieł, i ziamla...
Hdzie končycca usich mučeńnie,
I ščaście ŭsiaka i biada. —

*

Tak dumaŭ piekny, błyskatlivy
Junak, — viasioły pierš i rad...
Kali chto budzie z nas ščaślivy,
Niachaj na śmierć tož maje ŭzhlad.

An—vič.

Pamahajma misijanaram!

„Horača adzyvajemsia da ŭsich dobrych ludziej, kab u miežach ułasnych siłaŭ zachacieli ŭspamahać misii!“ (*Pius XI*).

Vypaŭniajučy zahad Chrystoŭ: „Idučy na cely śviet, apaviadajcie Evaneliju kožnamu stvareńniu, navučajcie ŭsie narody,—kaliś Apostały i vučni Jaho, a ciapier misijanary raschodziacca pa cełym śviecie, kab abviaščać ludziam Dobruju Navinu, kab vyviaści ich z ciemry pahanstva da žyćcia, majučaha sapraŭdnuju vartaść, kab ratavać ich dušy ad viečnaj zahuby, kab zdabyvać ich dla Nieba...

Ale heny zahad Zbaŭcy datyčyć taksama i nas usich. A my možam i pavinny pamahać misijanaram u ich apostalskaj pracy ŭ pašyreńni Vaładarstva Božaha na ziamli. Pamahać my možam pieradusim *malitvaju i hrašmi*.

Choć my sami nie bahaty, ale kali-niekali dajma jakiści hrošyk na misii. Na hetuju spravu siadytady žbirajuć achviary pa kaściołach. A i tak, kali tolki zachočam— možam pasłać jakiści hroš na misii; kali-ž nia viedajem, kudy heta pasłać — možam našuju achviaru złažyć u svajho probašča, katory adašle, kudy treba.

Tak! A ciapier adnosna malitvy. Zbaŭca naš skazaŭ: „Prasicie, a budzie vam dadziena.“ (Mat. VII.7). Kali my majem choć krychu miłaści bližniaha, a bližnimi našymi jość i čornaskuryja žychary Afryki i žoŭtaskuryja žychary Azii, dyk—nia možam hladzieć raŭnadušna na niadolu tych, katoryja, astajučysia ŭ pahanstvie, znachodziacca ŭ maralnym i matarjalnym panižeńni. Misijanary, katoryja niasuć im śviatło Evanelii—niasuć im, jak zbaŭleńnie viečnaje, tak i zdabyčy cyvilizacyi.

Kali-ž my spahadajem misijanaram i chočam im pamahčy— treba nam za ich malicca.

My chryścijanie vierym, što malitvaju čałaviek mnoha što moža zdabyć; bo vierym, što spravami suśvietu kiruje Usiemahutny Boh, katory moža pakiravać hetymi spravami tak, jak my hetaha chočam.

A pamahać misijanaram nam treba, bo jašče strašenna mnoha ludziej žyvie ŭ ciemry pahanstva, nia znajučy praŭdzivaha Boha, nie karystajučy z tych zbaŭčych łaskaŭ, katoryja dla ŭsich ludziej vysłužyŭ Chrystus; nia znajučy i nie karystajučy navat z tych zdabyčaŭ cyvilizacyi, da katorych čałaviek kulturny pad apiekaj chryścijanstva dajšoŭ.

D. Aniško.

Najbolš dziejnymi siabrami „Chatki“ byli: Siviččynka (ciapier Vojcikava), viedamaja biełaruskaja pracaŭnica, Jazep Lavicki, paźniej doktar medycyny, pamior u Rasiei, Ad. Byčkoŭski—advakat u Varšavie, Ant. Byčkoŭski, paźniejšy redaktar „Biełarusa“, Jan Čarapuk, Ad. Zianiuk i inš.

Charakterna tak-ža adznačyć, što da hurtka „Chatka“ naležyła tak-ža šmat dziaciej zaściankovaj šlachty, spolščanaj užo ŭ niekalkich pakaleńniach. Nastroj u Hurtku byŭ narodnicka-krajovy. Vialiki demokratyzm hurtka nia vyklikaŭ nijakaje varožaści z boku davoli dziejnaje tady ŭ Horadni polskaje vučnioŭskaje arhanizacyi („Zjednoczenie Postępowo-Niepodległościowe“) z asobaju Vajavodzkaha, viasnoj 1932 h. razstralanaha ŭ Maskvie balšavikami byccam za špijonaž na karyść Polšсу.

Praca viałasia ŭnutranaja i vonkavaja. Unutranaja — schodki z referatami na temy histaryčnyja, gieohrafičnyja, etnohrafičnyja, ahułam bytavyja. Da vonkavaj pracy naležyła: žbirańnie matarjałaŭ etnohrafičnych na vioscy, pašyrańnie śviedamaści šlacham referataŭ (najlepš rabili heta. P. Zianiuk, Lavicki i Ad. Byčkoŭski), spektaklaŭ, roznych tak zv. viečarynaŭ i h. d.

Ahułam na praciahu 5—6 hadoŭ (1909—1914) asoba ks. Hrynkievič̌a ŭ Horadni była asobaj centralnaj i adzinaj, jakaja budziła i arhanizavała tam ruch biełaruski.

Značeńnie biełaruskaj pracy ŭ hetym časie ks. Fr. Hrynkievič̌a vialikaje. Na biełaruskich ziemlach Horadzienščyny, u časie poŭnaha zaniapadu biełaruskaj nacyjanalnaj dumki, jon pieršy pavioŭ adradženskuju kulturnuju pracu. A praca jaho była nia lohkaj. Strašennymi pieraškodami byli: ciemnata našaha narodu i varožaść rasiejskaj imperyi. Niaprychilna i varoža, a prynamsi niedavierliva adnosiłasia da biełaruskaj spravy tak-ža bolšaść i polskaj intelihiencyi, jakaja pačatki biełaruskaha adradžeńnia ahułam kali i padtrymlivała, dyk nastolki, naskolki hena adradžeńnie było raskładovym dziejnikam „единой и недѣлимой“ Rasiei, a biełaruskaja nacyjanalnaja ideja, jak samastojnaja vartaść, padtrymańnia ŭ polskaj intelihiencyi, za małymi tolki vyniatkami, ahułam nia mieła.

Ks. Fr. Hrynkievič u svajej biełaruskaj pracy,

Z hazet

Niamiecka-rasiejskija kleščy.

Narody, raspałožanyja hieohrafična miž Niamieččynaj i Rasiejaj, zdaŭnych adčuvajuć hroznaść susiedztva hetych dziaržaŭ. Ab hetym pałažeńni miž Rasiejaj i Niamieččynaj šyroka apisvaje ŭ svajej knižcy Adolf Bocheński i časta hetaja sprava abharvana byvaje na bačynach niekatorych polskich časapisaŭ. U časapisie „Palityka" z 25.III.1938 h., u artykule ab aktualnych padziejach u siaredniaj Eŭropie, znachodzicca, miž inšym, nastupnaje:

...„Niebiaśpieka dla Polščy nie vypływaje z isnavańnia za našaj zachodniaj hranicaj krychu silniejšaj abo krychu słabiejšaj Niamieččyny. Dla nas sapraŭdy jość hroznymi niamiecka - rasiejskija kleščy... Vialikija źmieny ŭ mnohanacyjanalnaj rasiejskaj imperyi mohuć zusim źmianić našaje pałažeńnie. Tolki tam, nad Kaspijskim i Čornym moram možam pašukać adkazu na Anschluss—pryłučeńnie Aŭstryi da Niamieččyny... Na rašučyja źmieny jašče nie nastupiŭ čas. Dasiul my nie zmahli hetaj źmieny padhatavać ani zvonku, ani ŭnutry dziaržavy, tut imienna nie zmahli padhatavać sabie sajuźnikaŭ da budučaj raspravy z Rasiejaj. Dziela hetaha adzinym siańnia realnym adkazam na zdabyćcio Niamieččynaj 7 miljonaŭ hramadzian za hranicami svajej dziaržavy, było-b zdabyćcio dla našaj dziaržaŭnaj idei 7 miljonaŭ hramadzian unutry dziaržavy. Majem na dumcy nacyjanalnyja mienšaści"..

Hetkuju palityku prapanuje časapis „Polityka" kiraŭnictvu ahulnaje polskaje palityki. Pry hetym „Polityka" raić „zdabyć dla dziaržaŭnaj idei" 7 miljonaŭ hramadzian zabyŭšysia, što da hetaj ličby nac. mienšaściaŭ u Polščy treba dadać jašče niekalki miljonaŭ.

Śpieŭ piasku. Ab śpievie piasku ŭ pustyniach zdaŭna raskazvajuć turysty, ab hetym śpievie paŭstali całyja lehiendy. Ciapier henaje zahadačnaje źjavišča vyjaśniaje navukova inž. Walter Kegelhetan: U pustyniach piasok nahravajecca ad sonca vielmi mocna; pad dziejańniem temperatury piaščynki piasku źmianiajuć svajo pałažeńnie z pryčyny rasšyrańnia, abo zvužańnia. Padčas henaje niaznačnaje źmieny pałažeńnia milijardaŭ piaščynkaŭ u pustynnym mory piasku paŭstaje hłuchi šorach, vyklikany cierciem piaščynkaŭ adnej kala druhoj. Hety šorach źlivajecca ŭ adzin ton, jaki prazyvajuć „śpievam" piasku.

Rybnaja łuska—skurny tavar. Niadaŭna na rybnaj vystaŭcy ŭ Niamieččynie było pakazana mnoha pramysłovych vyrabaŭ z rybnaj łuski, jakaja zamianiaje skuru. Z rybnaj łuski robiać padešvy i skuranyja torby.

Całaviek, jaki znaje 290 jazykoŭ. U Frankfurcie (Niamieččyna) žyvie 63-letni dr. Šyc, jaki znaje 290 jazykoŭ i dyjalektaŭ. Dr. Šyc jość pryrodnikam, a z movami paznajomiŭsia „miž inšym".

Našy koni jeduć zahranicu. U 1937 h. z našaha kraju vyviezienа zahranicu 1500 koniaŭ na sumu kala 1 milijona zł.

Kolki jość kinaŭ u Eŭropie. Najnaviejšaja statystyka padaje, što ŭ Eŭropie jość 34,178 kinaŭ z 15 milijon. miescaŭ.

praŭda, apiraŭsia na henuju polskuju intelihiencyju, ale hena apora, jak bačym, była pałavičnaja i niapeŭnaja. Nie zvažajučy adnak na heta, adradženiec naš, badaj praz piać hadoŭ, vytryvała siejaŭ dobraje ziernie ŭ dušach biełaruskaj moładzi.

Moładź-ža hena ziernie achvotna prymała i raźvivała dalej, zanosiačy jaho ŭ vyšejšyja školy. Hurtok studentaŭ Biełarusaŭ, jaki isnavaŭ prad vajnoj u Pieciarburzie, za isnavańnie svajo byŭ niamała ŭdziačny narodnickaj pracy na hruncie Horadzienskich himnazijaŭ ks. Fr. Hrynkieviča. Tak napr. Adam Byčkoŭski, najbolš dziejny siabra „Chatki", za časaŭ studenckich byŭ adnym z zakładčykaŭ ŭ 1912 h. u Pieciarburzie „Biel. Nav.-Litaraturnaha Kružka". Uznoŭ-ža časapis biełaruskich studentaŭ „Ranica", što vychodziŭ u Pieciarburzie ŭ 1914 h.—heta płod pracy pradusim tych studentaŭ, što vyjšli z Horadzienskaha Hurtka.

Paśla vajny ks. Fr. Hr., astajučysia dalej u Horadni, pracy biełaruskaj bolš nie pravodziŭ. Revalucyja i vajna, a ŭ ich vyniku ŭvaskrosšaja Polšč, stvaryli całkom novyja varunki i novyja zadańni biełaruskaj spravie, da jakich datasavacca i siarod jakich aktyŭna pracavać, jon užo nie patrapiŭ, bo źjaviŭsia fakt zmahańnia z Palakami, a jany-ž jašče ŭčarajšyja jaho sajuźniki. Pry tym treba śćvierdzić, što jon nie całkom jašče ŭ svajej nacyjanalnaj śviedamaści byŭ vyzvaliŭšysia z polskaj stychii. Jašče niejkija duchovyja nici łučyli jaho biełaruskaje serca z polščynaj i baleła jamu, kali henyja nici pačali rvać Palaki, baleła, kali ich rvali Biełarusy. I jon svaju pracu spyniŭ. Da taho--ž nia spryjała jamu i jaho słabaje zdaroŭje, na jakoje ŭściaž narakaŭ. Ale choć ks. Fr. Hr. vajnoj i pa vajnie i nie pracavaŭ na biełaruskaj nivie, to ŭsio-ž biełaruskaj spravaj zaŭsiody cikaviŭsia, čytaŭ biełaruskuju litaraturu i padtrymlivaŭ znosiny z niekatorymi biełaruskimi dziejačami. Pradvajennaja-ž jaho biełaruskaja praca, — heta pryhožaja bačyna ŭ historyi biełaruskaha kulturnaha adradžeńnia. Bačyna heta zapisana biełaruskim katalickim ksiandzom, a źmiest jaje chryścijanski i biełaruski narodny.

Z PALITYKI

Palityčnaja pramova Prezydenta. U dzień imianin marš. Piłsudskaha — 19 sakavika — Prezydent Polščy praf. I. Mościcki skazaŭ praz radyjo vialikuju palityčnuju pramovu. Hetaj pramovaj Prezydent vykazaŭ, što sučasny palityčny kurs u nutry Polščy budzie trymacca doŭha. Pry hetym Prezydent źviarnuŭ vialikuju ŭvahu na patreby polskaha sialanstva, jakoje źjaŭlajecca najmacniejšym fundamantam dziaržaŭnaści. Słovam, Prezydent raźviŭ tuju samuju prahramu, jakuju pravodzić ministar ziemlarobstva Paniatoŭski i premjer Sławoj-Składkoŭski:

Pramovy ministra Beka. Paśla pryniaćcia Litvoj polskaha ultimatum ab naładžańni dyplomatyčnych znosinaŭ z Polščaj, polski ministar zahraničnych spraŭ pałk. Bek dvojčy ŭžo vykazvaŭ dobruju volu polskaje palityki adnosna Litvy. Pieršy raz u hutarcy z pradstaŭnikami zahraničnaj presy i druhi raz u Senacie min. Bek zajaŭlaŭ, što polski ŭrad pryznaje Litoŭskamu narodu prava na niezaležnaść i hvarantuje suverennaść Litvy.

Pastanovy Rady PPS. Nadoviačy adbyŭsia schod Hałoŭnaj Rady Polskaj Partyi Socyjalistyčnaj (PPS), na katorym pryniatyja rezalucyi z damahańniem, miž inšym, raźviazańnia Sojmu i Senatu i praviadzieńnia novych demokratyčnych vybaraŭ u Sojm.

Zabojca ksiandza zasudžany na śmierć. Nadoviačy adbyŭsia sud nad Novakam — zabojcam ksiandza Strajcha ŭ Luboni, kala Paznania. Novak zasudžany na karu śmierci. Zasudžany padaŭ apelacyju.

Rasstrely pravasłaŭnych śviaščeńnikaŭ u SSSR. Anhielskaja presa padaje, što apośnimi časami balšaviki rasstralali mnoha pravasłaŭnych śviaščeńnikaŭ i episkapaŭ. Miž inšymi rasstralany mitrapalit Teofan.

Paśla złučeńnia Aŭstryi z Niamieččynaj. Paśla pryłučeńnia Aŭstryi da Niamieččyny adbyłosia pasiedžańnie niamieckaha Rajchstahu (parlamantu), na jakim, ab hetym złučeńni, pramaŭlaŭ kancler Hitler, ćvierdziačy, što jon hetym złučeńniem ratavaŭ svaju baćkaŭščynu, jakoj pahražała dola Hišpanii. Pry hetym Hitler zajaviŭ, što choča mieć pryznańnie hetaha złučeńnia celym Niamieckim narodam, katory pavinien padać svoj hołas u vyznačanym na 10 krasavika sioł. h. narodnym hałasavańni. Adnačasna Hitler raźviazaŭ Rajchstah, zajaŭlajučy, što ŭ novy parlamant pavinny ŭvajści pasły z celaj Niamieččyny — ciapier złučanaj z Aŭstryjaj. Vybary ŭ Rajchstah adbuducca 10 krasavika adnačasna z ahulnym narodnym hałasavańniem, pryznavajučym aŭstryjska-niamieckaje złučeńnie.

Kroŭ i ruina ŭ Hišpanii. Apośnimi časami, jak padajuć hišpanskija vajennyja daniasieńni, paŭstanskaje vojska hien. Franko robić nastup na respublikancaŭ na ŭsich frontach i hety nastup paŭstancam udajecca. Respublikancy, jakich užo nieachvotna padtrymlivajuć i słaba pamahajuć ichnija „pryjacieli," baroniacca apośnimi natuhami. U hetaj bratabojčaj vajnie, nie za hišpanskija intaresy, hinie dabrabyt hišpanskaha nasielnictva, pryvodziačy kraj da ruiny i pakidajučy ŭdovaŭ, sirot i kalekaŭ.

Miž Anhlijaj i Italijaj pierahavory iduć pamysna. Skončacca pa Vialikadni. Ab ich vyniku šmat budzie zaležyć u mižnarodnaj palitycy Eŭropy.

Japonija ŭ Kitai. Japonskaje vojska ŭściaž dalej zajmaje kitajskija pravincyi. U zavajavanych pravincyjach arhanizuje miascovuju ŭładu i hetak dzielić Kitaj na paasobnyja „niezaležnyja" krainy, padparadkavanyja japonskaj imperyjalistyčnaj palitycy. Apośnimi časami kitajskaja armija ŭ šmat jakich miajscoch pieramahaje japoncaŭ.

Adozva žonki Čan-kaj-Šeka da chryścijan. Z nahody Vialikaha Postu žonka kitajskaha hałoŭnakamandujučaha zbrojnaj siłaj marš. Čan Kaj-Šeka vydała adozvu da chryścijan usiaho śvietu, u jakoj horača prosić malicca, kab achviary Kitaju nie pajšli na marna i kab jany daviali da spraviadlivaha i tryvałaha miru na Dalokim Uschodzie.

Niamieččyna i Čechasłavaččyna. U Čechasłavacyi jość bolš jak try miljony niemcaŭ, jakija žyvuć sucelnaj masaj na terytoryi Čechasłavackaj respubliki, abymajučy Čechaŭ i Słavakaŭ z troch bakoŭ. Paśla pryłučeńnia Aŭstryi da Niamieččyny ŭ Čechasłavaččynie panuje tryvoha, kab nie dajšło da hetkaha pryłučeńnia da Niamieččyny i čechasłavackich niemcaŭ.

Vodhuki „parlamanckich" vybaraŭ u SSSR. Niekalki miesiacaŭ tamu ŭ SSSR adbylisia parlamanckija vybary, ab jakich savieckaja presa padavała, što heta byli najdemakratyčniejšyja vybary ŭ śviecie. Tymčasam dachodziać viestki, što padčas hetych vybaraŭ i ŭ źviazku z imi GPU aryštavała i pasłała ŭ ssyłku bolš 2 miljonaŭ ludziej.

Źmieny ŭradu ŭ Francyi. Francuskaja demokratyčnaja respublika apośnimi časami nijak nia moža zarhanizavać mienš-bolš stałaha i daŭžej tryvałaha ŭradu. Sučasny ŭrad premjera Bluma, jaki niadaŭna paŭstaŭ, jak padajuć hazety, jość nia tryvały i skora tam maje być uznoŭ uradavaja źmiena. Hazety hadajuć, što ciapier u Francyi dojdzie da ŭłady pravyja partyi i novy ŭrad budzie mieć charaktar ahulna-nacyjanalny.

Źmiena ŭradu ŭ Litvie. U minułym tydni adbyłasia źmiena ŭradu ŭ Litvie. Na čale novaha ŭradu Ks. Uł. Mironas.

Krylenka aryštavany. Hazety padajuć, što apośnimi časami ŭ SSSR aryštavany doŭhahodni kamisar spraviadlivaści, viedamy Krylenka.

Anhlija nie hvarantuje niezaležnaści Čechasłavacyi. Hazety padajuć, što anhielski ŭrad byccam pastanaviŭ, kab Anhlija nie davała nijakaha zabaviazańnia aktyŭnaj pomačy dla Čechasłavacyi ŭ vypadku napadu na jaje inšaj dziaržavy.

Hetkaje stanovišča anhielskaha ŭradu, jakoje jašče nia peŭnaje, było-b nia tolki nie zabiespiačajučaje nienarušnaści hranic Čechasłavacyi, ale dla apośniaj jość hroznym. Treba viedać, što ciapier, pavodle prahramy Hitlera, na čarzie stać sprava pryłučeńnia da Niamieččyny sudetskich niemcaŭ, jakija znachodziacca ŭ hranicach sučasnaj Čechasłavacyi.

Przesyłka opłacona ryczałtem

Pryjemnaja niespadzieŭka.

Śvir. 16-ha, 17 ha, 18-ha i 19-ha hetaha miesiaca ŭ Śvirskim kaściele adbyvalisia rekolekcyi i vialikodnaja spoviadź. U astatni dzień 19 ha — śv. Jazepa, adbyłasia supolnaja Komunija śv. Dla śviedadamych biełarusaŭ Śvirskaj parachvii, asabliva dla tych, katoryja brali ŭdzieł u letašniaj biełaruskaj pielihrymcy ŭ Kalvaryju, miłaj niespadzieŭkaj na rekolekcyjach byŭ a. Hermanovič.marjanin z Vilni— jak kiraŭnik rekolekcyjaŭ u Śvirskim kaściele. Šmat Jon papracavaŭ u nas dla dabra našych duš Praz čatyry dni štodzień havaryŭ pa try navuki, spaviadaŭ razam z inšymi ksiandzami, u piatnicu abvadziŭ Kryžovuju Darohu, razvažajučy i pramaŭlajučy pry kožnaj stacyi, i inšyja adpraŭlaŭ nabaženstvy — za što Jamu śvirskaja parachvija duža ŭdziačnaja.

Naša parachvija nadta palubiła Ks. Hermanoviča, jak kaznadzieja; postać Hetaha misijanara nadoŭha zastaniecca ŭ pamiaci Śvirskich parachvijan.

Ja asabista adviedaŭ Ks. Hermanoviča i pavinšavaŭ Jaho z 25-ci lećciem śviatarstva. Vitaŭsia sa mnoj Ks. H. zvyčajna, bo nia znaŭ jašče mianie, ale jak paznaŭ, dyk raźvitaŭsia nadta ščyra i, sapraŭdy, mnie nie chaciełasia z im rasstavacca.

H. Ł.

Z carkoŭnaha žyćcia.

Łasica, Pastaŭski pav. Trapiłasia mnie pračytać, nadrukavanuju ŭ „Chryścijanskaj Dumcy" № 6 staćciu pad zahałoŭkam: „Boha niet i nienada." Voś mušu źviarnuć ŭvahu, što relihijnaje žyćcio pravasłaŭnych biełarusaŭ u nas sapraŭdy adkazyvaje hetkamu nastroju. Liču patrebnym dać niekalki praŭdzivych prykładaŭ z našaha carkoŭnaha žyćcia. U druhoj pałovie kastryčnika 1927 h. duchoŭnyja ŭłady pieranieśli ad nas na druhuju parafiju ŭlubionaha nami i ŭsim viedamaha a. Aleksandra Kaŭša. Na Jaho miejsca pryjechaŭ tolki što vyśviačany małady a. J. Nasiekajła.

Voś-ža hety aciec nie padtrymlivaje rodna prychadžan biełaruskaj spravy. Z carkvy i škoły vyvodzić zaviedzienuju a. Kaŭšom movu biełaruskuju, zamiest jakoj zavodzić rasiejščynu, jakoj dzieci nie razumiejuć.

A heta reč prykraja i dla prychadžan i dla a. Kaŭša, jaki źmianiŭ voblik našaha prychodu, što ciapier biełaruskaja śviedamaść, biełaruskaja pieśnia ŭkaranilisia nia tolki ŭ łasickim, ale i ŭ susiednich prychodach.

A ŭ vyniku baraćba z biełaruskaj movaj u carkvie viadzie zvyčajna da biazbožža. Sumna heta!

I. .F

Ž a r t

Chto lepšy?

Ž o n k a. — Kab ja viedała, jaki ty budzieš, ja nikoli-by za ciabie nie pajšłal

M u ž. — A ja viedaŭ, jakaja ty budzieš — i ŭsiožtyki z taboj ažaniŭsia: dyk chto z nas lepšy?

*

— Mama, ci heta praŭda, što vučycialom płaciać hrošy za toje, šta jany siadziać u škole?

— A tak, synku!

— Dyk heta zusim niespraviadliva, bo my ŭ škole ŭsiu rabotu robim.

Vilenskaja chronika.

Demakratyčny Klub. Niadaŭna paŭstaŭ u Vilni „Demakratyčny Klub", jaki maje na mecie pašyreńnie demakratyčnaj idei. Zakładčykami Klubu źjeŭlajucca: adv. B. Kryžanoŭski, praf M. Kriedl, praf. I Rudnicki i adv. E. Šabelska.

Sud nad endeckimi pavadyrami: Źviežynskim i Cyvinskim adbudziecca 9.IV sioleta ŭ Varšavie.

Apraŭdali Litoŭcaŭ. Vilenski Akružny Sud 28.III razhladaŭ spravu 20-cioch maładych Litoŭcaŭ, jakich Starasta m. Vilni pakaraŭ štrafam ad 25 da 250 zał. za śpieŭ na Zaduški na mohiłkach litoŭskaha hymnu. Sud usich apraŭdaŭ.

Rańniaja viasna. U Vilni ad niekalki tydniaŭ było pahodna i ciopła. 26.III praniasłasia nad Vilniaj bura z piarunami i padaŭ ciopły viesnavy doždž. Paśla hetaha adnak zachaładała.

Vybili šyby. 18.III padčas prociŭlitoŭskaj demanstracyi demonstranty vybili šmat šybaŭ: u domie Lit. Dabradziejnaha T-va, u kvatery lit. studentaŭ, u Himnazii, i ŭ inš.

Viarnulisia z Biarozy - Kartuskaj vysłanyja miesiac tamu endeki: Kovnacki, Śvieževski i Łochtin.

Feryi śviatočnyja ŭ siarednich i pačatkavych škołach buduć tryvać ad 12 da 19.IV.

Paštovaja skrynka

L. M. Vierš vaš „Viasielle" pajšoŭ u koš. Našto vam na takija vieršy čas marnavać, dyk my j sami nia viedajem. Lepš pačytali-b što razumnaje, abo napisali-b nam ab vašym hramadzkim žyćci.

An—vič. I vy biareciesia za vieršy. Prabujcie! Dva vieršy ŭžo drukujem.

J. F. Z taho, što maje hramadzkaje značeńnie, karystajem i prosim bolš, a ŭ spravy asabistyja nia ŭchodzim.

N—k. Karystajem, dziakujem, pišycie bolš.

J. L. Budziem karystać u „Zorcy", choć i tam poŭna.

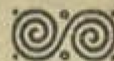
V. L. U „Zorcy" nadrukujem.

H. Ł. Nie, nia vam, a kamu inšamu byŭ heny adkaz. Pieraprašajem vas za mimavolna zroblenuju vam prykraść. Z viestak karystajem.

V. Ł. U „Chr. D." vašy vieršy nie padchodziać, moža što z ich skarystaje „Zorka", ale lepš było-b vam padavać nam zvyčajnyja viestki, čym pisać vieršy.

A. M. Drukujem, nie zabyvajcie, pišycie!

Ks. M. M. Dobra, pasyłajem na novy adras. Hrošy atrymali.

„Chr. Dumka" vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.

Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ — Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.